

KAPSAYICI TÜRKÇE ÖĞRETİMİ UYGULAMALARI

Türkçeyi ikinci/yabancı dil olarak öğrenen ve Türkçe becerileri zayıf dezavantajlı öğrencilere yönelik kapsayıcı etkinlikler

Dr. Yusuf KIZILTA

...Geleceğin Fikirleri...

KAPSAYICI TÜRKÇE ÖĞRETİMİ UYGULAMALARI

Yazar: Yusuf KIZILTAŞ

ISBN: 978-625-8499-49-0

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Sadık HANGÜL

1. Baskı: Ankara | Eylül, 2022

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA,

Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 41575

Matbaa Sertifika No: 47479

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

KAPSAYICI TÜRKÇE GRETİMİ UYGULAMALARI

Türkçeyi ikinci/yabancı dil olarak öğrenen ve Türkçe becerileri zayıf dezavantajlı öğrencilere yönelik kapsayıcı etkinlikler

Dr. Yusuf KIZILTAŞ

Özgeçmiş

Dr. Yusuf KIZILTAŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği bölümünden mezun olan yazar, 2007 yılında öğretmenlik mesleğine başlamıştır. Farklı tarihlerde ve okullarda sırasıyla vekil öğretmenlik, sınıf öğretmenliği (sözleşmeli + kadrolu), müdür yetkili öğretmenlik, kurucu müdürlük, okul müdürlüğü gibi görevler yürütmüştür. Van iline bağlı bir köy okulunda toplamda beş yıl görev yapan yazar iki yıl da bu köyde gönüllü kalmıştır. Köy okulunda müdür yetkili öğretmen olarak görevine icra ederken bir yandan da tezli yüksek lisansını Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalında tamamlamıştır. 2017 yılında müdür olarak görev yaptığı okulda sağladığı üstün başarılarla Van ilinde fark yaratan öğretmenler arasında birinci seçilen yazar aynı zamanda Van il temsilcisi (yılın öğretmeni) olarak TBMM'de, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde, Çankaya Köşkü'nde ve bazı siyasetler tarafından makamlarında ağırlanmıştır. Okul müdürlüğü görevini yürütürken 2015-2019 yılları arasında da doktora eğitimini Gazi Üniversitesi Sınıf Eğitimi Bilim Dalında alan yazar 2020 yılı itibari ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD'de doktor öğretim üyesi olarak göreve başlamıştır. Yurt içinde ve dışındaki bilimsel dergilerde birçok makalesi yayımlanan ve uluslararası kongrelerde çeşitli bildiriler sunan yazar, 2022 yılında yayımlanan 'Ana Haber Bülteni: Öğretmenlere ve Öğretmen Adaylarına Yönelik' isimli ilk kitabı ile yazarlık hayatına adım atmıştır. Hâlihazırda farklı bölümlerin; İlk Okuma Yazma Öğretimi, Türkçe Öğretimi, Kapsayıcı Dil Öğretimi, Risk Altındaki Çocuklar ve Eğitimi, Karakter ve Değer Eğitimi, İnsan İlişkileri ve İletişim gibi çeşitli derslerine girmektedir. On iki yıllık saha deneyimini akademisyenlikle bütünleştiren yazarın kendisini adadığı gayesi; geleceğimizin mimarları olan çocuklarımızı yetiştirecek öğretmen adaylarımızı en iyi şekilde donatmaktır.

E-posta: yusufkiziltas@yyu.edu.tr

Twitter: [@ysfkiziltas](https://twitter.com/ysfkiziltas)

Instagram: [@yusufkiziltasyk](https://www.instagram.com/yusufkiziltasyk)

Önsöz

Kapsayıcı Türkçe öğretimi, sınıf içerisinde dil becerileri bağlamında çeşitli nedenlerden dolayı akranlarının gerisinde kalan öğrencilerin eksikliklerini tamamlamayı sağlar. Dezavantajlı ilkökul öğrencilerinin, hedeflenen dil yeterlik düzeyine erişebilmeleri için etkinliklerin çeşitlendirilmesini ve kapsamlarının genişletilmesini gerektirmektedir. Dezavantajlı olmayan gruplara Türkçe öğretimi bazen birkaç etkinlik ve birkaç teknikle başarılı bir şekilde gerçekleşirken dezavantajlı öğrencilerde bu öğretim, daha fazla çeşitlilik gerektirmektedir. Uygulanan bir etkinliğin içine farklı etkinlikler de katmak gerekir. Daha açık bir ifade ile söylemek gerekirse etkinliklerin kapsamını da genişletmek gerekir. Böyle bir durumda sınıf içerisinde en arka sırada oturan, derslere katılım göstermeyen, Türkçeyi ikinci dil olarak edinen, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen, özel öğrenme güçlükleri olan, içe dönük gibi çeşitli durumlardaki öğrencileri de derse katmak mümkün olur. Türkçe öğretimi, birkaç öğrenci veya öğrenci grubuyla beraber işlenmenin ötesine taşınır. Nihayetinde farklı düzeylerdeki ve durumlardaki öğrenciler de öğretimin ve dersin kapsamına dâhil edilir. Böylece Türkçe öğretimi, kapsayıcı bir nitelik göstermeye başlar. Bu süreçte, kazanımları, birden fazla etkinlik yoluyla işlemek ve özellikle de heterojen gruplar oluşturmak daha da etkili sonuçlar almayı sağlar. ‘Kapsayıcı Türkçe Öğretimi Uygulamaları’ kitabı, bu anlamda önemli bir konuma sahiptir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından dağıtılan ders/çalışma kitaplarındaki bazı önemli eksiklikleri de ortaya koymaktadır. Aynı şekilde ders kitapları dışında ek kaynak olarak kullanılan kitaplardaki eksikleri de gözler önüne sermektedir. Dolayısıyla bu kitap hem sınıf öğretmenliği lisans öğrencilerini hem de sınıf öğretmenlerini destekleyici bir özelliğe sahiptir. Aynı şekilde yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü PICTES (Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi) sınıflarını okutan öğretmenler için de çok önemli bir kaynaktır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının Türkçe öğretimi kapasitelerini artırmayı hedefleyen ‘Kapsayıcı Türkçe Öğretimi Uygulamaları’ kitabı, kılavuz ve destek mahiyetinde olup özellikle de akranlarının gerisinde kalan dezavantajlı öğrenciler açısından, geleneksel Türkçe öğretiminin dışına nasıl çıkılabildiğini somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Kazanımlara uygun etkinliklerin nasıl ve ne şekilde uygulanacağını tek tek dijital resimlerle gösteren kitabın bu yönü, ihtiva ettiği diğer ilklere biridir.

‘Kapsayıcı Türkçe Öğretimi Uygulamaları’ ders kitabının içeriğinde, ilkökul düzeyindeki sınıflara ait birçok Türkçe kazanımları yer almaktadır. Ayrıca tüm sınıflarda ortak olan çok sayıda kazanım da mevcuttur. Kazanımların uzun yıllardır müfredatta yer alan kazanımlar olduğu söylenebilir. Kazanımlara uygun etkinliklerin uygulanmasında farklı sınıf düzeylerine ait ders kitaplarındaki metinler, şiirler vs. kullanılmıştır. Böyle bir uygulamanın tercih edilmiş olmasının nedeni, aslında etkinliklerin tüm sınıf düzeylerine uygulanabileceğini göstermektir. Sınıf

düzeylerinin değişmesi etkinlikleri etkilememektedir. Aynı şekilde uzun vadede kazanımların da değişme ihtimali hesaba katılarak konu eksenli de bir sistematik de tercih edilmiştir. Her öğretmen, sınıf düzeyine uygun metni, şiiri belirledikten sonra etkinlikleri başarılı bir şekilde uygulaması mümkündür. Ancak uygulanacak metinlerin, şiirlerin ya da diğer edebi türlerin seçiminde ders kitaplarındaki içeriklerin öncelikli olmasına da dikkat edilmelidir. ‘Kapsayıcı Türkçe Öğretimi Uygulamaları’ destek kitabında yer alan her bir kazanım altında birçok etkinlik yer almaktadır. Etkinlik sayılarının azaltılması durumunda sınıf seviyesi iyi olan öğretmenlerin Türkçe öğretimi için de kılavuz bir kitap olabilir. Etkinlikler; ağırlıklı olarak, grup çalışmalarına uygun bir şekilde kurgulanmıştır.

Kapsayıcı Türkçe öğretimi, ek bir hazırlık ve emek gerektirir. Hazırlık sürecine öğrencilerin dâhil edilmesi de öğretimin bir parçası haline getirilebilir. Emeğin ve hazırlığın yoğun olduğu bu süreçte daha fazla zamana da ihtiyaç duyulmaktadır. Kapsayıcı Türkçe öğretimi için ilkokullarda belirli saatler dil öğretim saati olarak ayarlanabileceği gibi etkinliklerin içeriğine göre görsel sanatlar, beden eğitimi, müzik gibi dersler de kullanılabilir. Öyle ki bu derslerle ilgili etkinliklerin ağırlıkta olduğuna rastlanmaktadır. Bu uygulama aynı zamanda kaynaşıklık ilkesinin bir gereğidir de.

‘Kapsayıcı Türkçe Öğretimi Uygulamaları’ kitabında sadece kazanımlar ve kazanımların nasıl işleneceğini gösteren dijital resim destekli etkinlikler yer almaktadır. O yüzden kitapta kuru ve işlevsiz bilgilere yer vermekten kaçınılmıştır. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan kazanımların neredeyse tamamına ve temel konulara yer verilmiştir. Tekrar eden kazanımlar, ortak başlıklar/etkinlikler altında birleştirilerek sunulmuştur. Dilin dört temel becerisine (dinleme, konuşma, okuma, yazma) yönelik kitapta etkinliklere yer verilmiştir. Sınıfta çeşitli nedenlerden dolayı akranlarının gerisinde kalan öğrencilerin Türkçe dil becerilerini geliştirecek destek ve kılavuz niteliğindeki kitabın, öğretmenler/öğretmen adayları için başucu niteliğinde olduğuna söylenebilir.

Dr. Yusuf KIZILTAŞ

İçindekiler

Özgeçmiş.....	iv
Önsöz.....	v

TÜRKÇE DİNLEME BECERİSİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK UYGULAMALAR.....1

Dinleme Becerisi.....	2
Konu: Dinleyeceği/izleyeceği metnin konusunu tahmin etme.....	3
Dijital öyküleme.....	3
Etkileşimli Sesli Okuma.....	3
Konu: Konu: Dinlenen ya da izlenen olayların süreçleri hakkında tahminde bulunmak.....	9
ELVES Yöntemi.....	9
Dinle ve Bir Hikâye Çiz.....	9
Konu: Olayları oluş sırasına göre anlatma.....	15
Nöbet Sende.....	15
Diziler Yöntemi.....	15
Konu: Dinlenen metnin ana fikrini/duygusunu belirlemek.....	21
Sadece Bir Dakika Oturumları (JAM).....	21
Ayrılp Birleşerek İzleme Stratejisi (JIGSAW).....	21
Konu: Dinlenen metne dair sorular oluşturma ve yanıtlama.....	27
Tahmin Oyunları.....	27
Düşün-Eşleş-Paylaş Tekniği.....	27
Konu: Dinlemede sözel olmayan unsurlar ve nezaket kuralları.....	32
Duruşma Yöntemi.....	32
Grupla Dil Öğretim Yöntemi.....	32
Dinleme Becerisinin Değerlendirilmesi.....	38

TÜRKÇE KONUŞMA VE İLETİŞİM BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK UYGULAMALAR.....39

Konuşma Becerisi.....	40
Konu: Büyük harflerin doğru yazımı.....	41
Ortak Üç Şey.....	41
Sınıf Çemberleri.....	41
Konu: Zıt Anımlı Kelimeler.....	50
Geri Sayım (4, 3, 2, 1...).....	50
Sözcük Çağırımı.....	50

Konu: Eş Anlamlı Sözcükler.....	57
Öğretmen Bir iPod.....	57
Film Şeritleri.....	57
Konu: Etkili ve nezaket kurallarına uygun konuşma. Konuşma stratejileri..	65
Okuma Konferansları.....	65
Bir Şey Söyle.....	65
Konu: Soru işareti ve soru işaretinin doğru kullanımı.....	71
Soru Üretme.....	71
Pazarlamacı.....	71
Konu: Dilimize yabancı dillerden alınmış kelimelerin Türkçe karşılıklarını yazmak.....	77
Bilgi Boşluğu Etkinlikleri.....	77
Bir Şeyi Tahmin Etme.....	77
Konuşma Becerisinin Değerlendirilmesi.....	83

TÜRKÇE OKUMA BECERİSİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK UYGULAMALAR.....

85

Okuma Becerisi.....	86
Konu: Sözlüğü ve bölümlerini diğer okuma materyallerindeki çeşitli birimleri tanıtmak.....	87
3P Yöntemi.....	87
Bölümleme.....	87
Konu: Okuma esnasında noktalama işaretlerine dikkat etmek.....	94
Tekrarlı/Tekrarlayıcı Okuma.....	94
Paragrafın Önceden Dinlenmesi.....	94
Konu: Akıcı okumada prozodi.....	100
Şifreli Kelime Zarfları.....	100
Daire Döndürme.....	100
Konu: İstiklâl Marşı.....	106
Koro Okuma.....	106
Çocuk Merkezli Okuma Müdahalesi.....	106
Konu: Okuma öncesi, sırası ve sonrası kullanılacak stratejiler.....	112
Kullanılacak Ana Etkinlikler/Teknikler/Stratejiler.....	112
Amaç Oluşturma.....	112
Göz Gezdirme.....	112
Tahmin Etme.....	112
Altını Çizme.....	112
Not Alma.....	112

Zihinde Canlandırma	112
Özetleme	112
POSSE	112
Konu: Kelime dağarcığını geliştirme.....	118
Kelime Merdiveni Bulmaca.....	118
Kelime Zarfları Hazırlama ve Uygulama	118
Konu: Kelime dağarcığını geliştirme. Görsellerden üzerinden metnin konusunu tahmin etme.....	124
Bir Kelime Patlat.....	124
Bir Kelime Silme	124
Konu: Hikâye analizi.....	130
Hikâye Haritası.....	130
Hikâye Yüzü	130
Konu: Geri dönüşüm işaretleri ve özel gereksinimli bireylere yönelik semboller.....	136
PQ4R.....	136
Beklenti Rehberi.....	136
Konu: Farklı türdeki medya metinlerini okumak, anlamak ve değerlendirmek.....	143
Cümle Açık Artırma	143
Taslak Çizim	143
Okuma Becerisini Değerlendirme.....	149

TÜRKÇE YAZMA BECERİSİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK UYGULAMALAR.....

Yazma Becerisi.....	152
Konu: Şiir yazma becerisi.....	153
Mini Saga	153
Kılavuz Kelime Hikâyeleri.....	153
Konu: Günlük tutmak, kartpostal/tebrik kartı yazmak	159
Gözde Kelime Hikâyeleri.....	159
Talimatlara ve Yönergelere Dayalı Yazma.....	159
Konu: Kısa yönergeler yazma.....	165
Devamını Sen Anlat.....	165
Kulaktan Kulağa	165
Konu: Hikâye edici metinler yazma.....	171
Neler Oluyor Hikâyeleri.....	171
Hikâye Robotu	171

Konu: Kimlik formu oluşturma ve doldurma.....	177
Mektup Yazma.....	177
Hızlı Yazma	177
Konu: Grafik ve görseller çizerek anlatımı zenginleştirmek.....	183
Sipariř Verebilir Miyim.....	183
Önce Tasarla Sonra Pazarla.....	183
Konu: Eř sesli kelimeler	189
Dilek Aęacı.....	189
Yazma Döngüsü	189
Konu: Kısaltmalar ve kısaltmalara getirilen ekler.....	195
Ben Kimim.....	195
Görsellerle Hikâye Yazma.....	195
Konu: Baęlaçlar.	201
Yapıřkan Notlar Tekniği.....	201
Anlatı şeritleri	201
Konu: Mecaz ve gerçek anlam.	207
Büyüleyici Gerçekler Tekniği	207
Çay Partisi.....	207
Yazma Becerisi Değerlendirilmesi	213
Kaynakça.....	214